

بررسی های حقوقی

تعریف قیود و شرایط مندرج

در قراردادهای واردات

وارد کننده تحت عنوان «قیود و شرایط عمومی» قرار داده می شود.

اصطلاح «عمومی» از آن جهت به قیود و شرایط اطلاق می گردد که آنها کاربرد وسیعتری در سایر معاملات مشابه دارند. بنابراین قیود و شرایط عمومی بعنوان متمم قیود و شرایط اختصاصی عمل نموده و جزء لاینفک قرارداد خرید هستند.

قیود و شرایط چه مواردی را شامل می شوند:

قیود و شرایط یک قرارداد واردات بمنظور

قیود و شرایط مندرج در یک قرارداد واردات، نشان دهنده حقوق و تکالیف ناشی از معامله طرف وارد کننده و طرف خارجی تامین کننده کالا می باشد.

یکی از اجزاء مهم قرارداد واردات کالا، بخش مربوط به «قیود و شرایط عمومی»^۱ یک معامله است.

«قیود و شرایط اختصاصی»^۲ یک قرارداد شامل جزئیات مربوط به کالای خریداری شده، میزان کالای سفارش شده، تاریخ تحویل، قیمت و سایر اطلاعات ذی ربط می گردد. سایر موارد از حقوق و تکالیف مورد توافق بین تهیه کننده خارجی و

(1): General terms and Conditions

(2): Specific terms and Conditions

ذیل جزو بندهائی از یک قرارداد می‌باشند که عمومیت بیشتری دارند.

۱. تعاریف (Definitions):

هدف از درج این بند در فصل مربوط به قیود و شرایط عمومی، تعریف بعضی از اصطلاحات مورد استفاده در متن قرارداد است تا طرفین معامله دقیقاً از مفهوم هر عبارت مطلع باشند. مثلاً در بند مربوط به تعاریف، ممکن است قید نمائیم:

قیود و شرایط یک قرارداد واردات، بمنظور ارائه تعریف واضح و دقیق از حقوق و تکالیف طرفین معامله بوده تا احتمال بروز سوء تفسیر از قرارداد بحداقل برسد.

«خریدار (یعنی اسم مؤسسه دریافت کننده) که جنس را خریداری می‌نماید و «تهیه کننده»، (یعنی اسم شرکت) که جنس مورد معامله را تهیه می‌کند. «جنس»، یعنی تمام ابزار، دستگاهها و سایر وسایلی که تهیه کننده می‌بایست طبق قرارداد تحویل خریدار نماید.»

۲. علامتگذاری (Marking):

جهت سهولت در تشخیص، اجناس، بعد از بسته بندی علامتگذاری می‌شوند. یک علامت و یا شکل معین بر روی بسته‌ها این امکان را فراهم می‌سازد تا اجناس جهت ترخیص^۱ در بندر و گمرک راحت‌تر و سریعتر از دیگران تفکیک شوند. در بند <

ارائه تعریف واضح و دقیق از حقوق و تکالیف طرفین معامله (وارد کننده و تهیه کننده خارجی کالا) بوده تا احتمال بروز سوء تفسیر یا سوء تفاهم حین انجام معامله بحداقل ممکن برسد. مضافاً اینکه در موارد خرید از منابع خارجی، قیود و شرایط، چارچوب قانونی قابل اعمال – در صورت بروز اختلاف ضمن انجام معامله – را نیز تعیین می‌کنند. با توجه به نوع کالا و خدمات، قیود و شرایط قرارداد ممکن است

در هر معامله تفاوت نمایند. تلاشهای زیادی از طرف بخشهای تجارت و صنعت و سازمانهای مختلف بین المللی بعمل آمده تا برای هر دسته مشخص از تولیدات و خدمات، شرایط عمومی استاندارد جهت درج در قراردادها تعیین گردد. آشنائی با این نوع الگوها به تنظیم قیود و شرایط یک قرارداد معین کمک می‌نماید. اگر چه هر مورد خاصی می‌بایست مستقلاً مورد مذاقه قرارگیرد.

توانائی چانه زنی نسبی خریدار و فروشنده و شرایط حاکم بر بازار در هنگام وقوع معامله از جمله عواملی می‌باشند که بر نحوه تنظیم قیود و شرایط تأثیر می‌گذارند. اگر چه محتوی قیود و شرایط ممکن است در هر معامله تغییر نماید مع هذا موارد مشروحه

نحوه بسته بندی برای «تهیه کننده» باشد به نحوی که بتواند حسب کیفیت و نوع کالا، روشهای حمل و نقل یا مسیر حمل و نقل کالا مورد استفاده قرار گیرد.

متن این بند ممکن است بصورت زیر باشد:
 «تهیه کننده ملزم می باشد که بسته بندی کالا را بنحوی صورت دهد تا در جریان حمل و نقل به مقصد نهائی که در قرارداد قید گردیده هیچگونه خسارت یا خلل کیفی به محموله وارد نیاید. بسته بندی می بایست بدون هیچگونه محدودیتی قدرت تحمل

مربوط به علامتگذاری در قرارداد ممکن است بعنوان نمونه ذکر نمائیم:

«هر بسته باید به زبان انگلیسی و با استفاده از حروف بزرگ به شرح زیر علامتگذاری شود:

شرکت تجارتي Sun Rise — شکر
 تصفیه شده — وزن خالص — سال برداشت
 محصول — کشور مبدا»

۳. بسته بندی (Packing):

بند مربوط به بسته بندی کالا می بایست حاوی دستورالعملهای مخصوصی در زمینه

(I). Clearance

سازمانهای بین المللی متعددی سعی زیادی نموده اند تا شرایط عمومی استاندارد جهت درج در قراردادها ارائه دهند.

جابجائی شدید، تغییرات شدید دما، نمک و نزولات آسمانی ضمن حمل و نقل و انبار شدن در محوطه بازار دارا باشد.»

۴. تسهیلات جهت آزمایش و بازرسی:

یک خریدار ممکن است مایل به بازرسی اجناس خریداری شده در مراحل مختلف از جمله: در مرحله تولید کالا، قبل یا بعد از آنکه کالا بسته بندی و در کشتی بارگیری شود، بعد از نصب و راه اندازی (در صورتیکه مورد معامله ماشین آلات باشند)، و غیره باشد.

بنابراین لازم است در این بند تسهیلات لازم برای تولید کننده کالا جهت همکاری در اجرای این مراحل نیز در نظر گرفته شود. در اینگونه بندها ممکن است نحوه توزیع هزینه های بازرسی میان تهیه کننده و خریدار پیش بینی شده باشد.

یک نمونه از این نوع بند بشرح ذیل است: «تهیه کننده بدون اخذ هیچگونه هزینه اضافی، تمام مواد، ابزار و نیروی انسانی و هرگونه کمکی را که به تشخیص خریدار یا بازرس منتخب وی ممکن است برای انجام آزمایش و بررسی مورد نیاز در محل کار فروشنده، ضروری باشند پیش بینی

خواهد کرد و کلیه هزینه های مربوط را پرداخت خواهد نمود. تهیه کننده همچنین موظف خواهد بود بدون اخذ هیچگونه هزینه ای مواد مورد نیاز جهت آزمایش از طریق آنالیز شیمیائی یا روشهای آزمایشی مستقل را تهیه و در مکان تعیین شده از سوی خریدار به وی تحویل دهد. هزینه اینگونه آزمایشات بعهده خریدار است مگر آنکه در قرارداد خلاف آن صریحاً شرط شده باشد.»

۵. حقوق ثبت شده^۱ و غرامت

(Patent rights & Indemnity)

در قراردادهای خرید، خصوصاً در مورد تولیدات غیراستانداردی که امکان نقض حقوق مالکیت (از جمله حقوق ثبت شده، علامت تجاری و طرح) وجود دارد، برای حفظ حقوق خریدار لازم است بند مخصوصی مثل نمونه زیر در قرارداد گنجانیده شود:

«چنانچه بر اثر استفاده از کالا خریداری شده یا هر قسمت متعلق به آن در کشور خریدار، هر شخص ثالثی ادعای نقض حقوق ثبت شده، علائم تجاری و طراحی صنعتی را علیه خریدار اقامه کند، تهیه کننده مسئول پرداخت غرامت به خریدار خواهد بود.»

(1): Patent Rights

حق ثبت شده که معمولاً بمعنی تولید و فروش انحصاری یک اختراع یا یک کالا ثبت شده می باشد.

۶. ضمانت نامه (Warranty):

در این بند جزئیات راجع به ضمانتنامه و مدت اعتبار آن درج می‌شود و آن نوعی تضمین و تعهد از جانب تهیه کننده است مبنی بر اینکه کالا از لحاظ طراحی، ساخت و مواد اولیه مصرف شده عاری از نقص خواهد بود. نمونه ای از این بند را ذیل می‌خوانیم:

«پیمانکار تضمین می‌نماید که تمام مواردی که قرار است طبق صورت زیر تهیه گردد عاری از هرگونه نقص و عیب در مواد اولیه مصرف شده، ساخت و تولید بوده و طبق استانداردهای رسمی و مورد پذیرش عمومی باشد و با مشخصات، نقشه‌ها، نمونه‌ها (در صورت وجود) مطابقت کامل داشته و

حسب مورد بصورت درست کار نماید. این تضمین شامل مراحل بازرسی، پرداخت وجه معامله و قبول کالا نیز بوده، لیکن اعتبار آن بعد از گذشت پانزده ماه از تحویل یا دوازده ماه بعد از ورود کالا به مقصد نهائی (هریک زودتر باشد) منقضی خواهد گردید؛ مگر آنکه قبل از انقضای مهلت‌های مقرر شکایتی به پیمانکار ابلاغ شود.

۷. پرداخت (Payment):

شرایط و روشهای متنوعی جهت پرداخت مبلغ معامله قابل تصور می‌باشد، از جمله: پرداخت به هنگام تحویل کالا، پرداخت در مقابل اسناد، پرداخت از طریق

اعتبار اسنادی، پیش پرداخت قسمتی از کل مبلغ و پرداخت تدریجی هماهنگ با پیشرفت قرارداد. آن بندی در مورد پرداخت نشان دهنده شرایط و روشهای پرداخت است که طرفین در مورد آن توافق کرده باشند. نمونه ای از این نوع بند بقرار ذیل است: «خریدار از طریق «برات دیداری» ظرف ۲۱ روز از دریافت «بارنامه بدون نقص و حاکی از بارگیری محموله درکشتی»^۲ یا از طریق «اعتبار اسنادی برگشت ناپذیر»^۳ در مقابل ارائه اسناد قیدشده در قرارداد مبلغ معامله را پرداخت خواهد نمود.»

بامشخصات مندرج در قرارداد نگردد، یا مرتکب هرگونه نقضی شود یا نتواند بعضی از شرایط و قیود قرارداد را اجرا نماید، یا ورشکسته شود، یا بنفع طلبکار اقدام به انتقال اموال خود نماید، یا در مورد شرکت در وضعیت تصفیه قرارگیرد اعم از آنکه این عمل اختیاری یا اجباری باشد، (مگر جهت تجدید سازمان یا ادغام چند موسسه دارای استطاعت مالی^۴)، یا بحکم دادگاه یا قانون امین یا مدیری برای اموال پیمانکار یا بخشی از آن منصوب شده باشد، خریدار اختیار دارد بدون ایراد هرگونه لطمه به حقوقی که به

تهیه کننده کالا ملزم است که کالا را بنحوی بسته بندی نماید که در جریان حمل و نقل آن به مقصد نهائی هیچگونه خسارت یا کاهشی در محموله روی ندهد.

۸. عدم ایفای تعهد (Default):

در این بند به اوضاع و احوالی که موجب فسخ قرارداد می گردد اشاره می شود. بعضی از خریداران به دنبال فسخ قرارداد به علت عدم ایفای تعهد، ادعای ضرر و زیان می کنند. عبارت مناسبی که برای این منظور می توان در این بند گنجانید بصورت زیر می باشد. «چنانچه پیمانکار قادر به تحویل محموله

طریق دیگر ممکن است بوجود آید، قرارداد را نسبت به تمام یا آن قسمت از محموله که تاکنون تحویل نشده فسخ کند.»

۹. خسارات از پیش تعیین شده

(Liquidated damages)

خسارات از پیش تعیین شده بمنظور جبران زیانهای وارده به خریدار بر اثر تاخیر در

(1): Letters of credit

(2): Clean on — board bill of lading

(3): Irrevocable letter of credit

(4): Amalgamation while solvent

۱۰. قوه قاهره، (فورس ماژور) =

(Force majeure)

هدف از درج این بند، حمایت از تهیه کننده در قبال وضعیت قوه قاهره است که مانع از اجرای قرارداد می‌گردد؛ مثل، وضعیت جنگ، آتش سوزی، سیل، اعتصابات و غیره که منطقیاً حین انعقاد قرارداد قابل پیش بینی نیستند.

هیچ قاعده مسلم بین المللی در زمینه قوه قاهره از آنجا که در کشورهای مختلف، تعاریف گوناگونی از این اصطلاح - (Force majeure) ارائه شده لذا طرفین قرارداد

می‌بایست تعریف مورد قبول خود را در قرارداد معین نمایند مثلاً: «چنانچه تأخیر یا عدم اجرای تعهدات قرارداد توسط تهیه کننده ناشی از قوه قاهره باشد، در قبال جریمه ضمانت اجرای تعهد، خسارات از پیش تعیین شده یا فسخ قرارداد ناشی از عدم اجرای تعهد مسئولیتی متوجه تهیه کننده نخواهد بود. واژه «قوه قاهره» در این بند بمعنی واقعه‌ای فراسوی اختیار تهیه کننده بوده که قابل انتساب به تقصیر یا قصور تهیه کننده و قابل پیش بینی نباشد. اینگونه وقایع موارد ذیل را شامل می‌گردد اگر چه منحصر به آنها نیست:

اعمال خریدار اعم از آنکه ناشی از اراده وی یا صلاحیت قراردادی^۴ وی باشد، جنگها، انقلابات، آتش سوزیها، سیلها، شیوع

تحویل کالا توسط تهیه کننده بوده و غالباً بصورت درصدی از ارزش معامله برای مدت قابل قبول در تأخیر می‌باشد مثلاً: «اگر تهیه کننده نتواند در مهلتی که در قرارداد مقرر گردیده تمام یا قسمتی از کالا را تحویل دهد، خریدار بدون آنکه لطمه‌ای به سایر وسایل جبران خسارت اوی در چارچوب قرارداد وارد شود، بعنوان خسارات از پیش تعیین شده در ازاء هریک هفته تأخیر مبلغی معادل ۰/۵ درصد از قیمت کالائی که با تأخیر تحویل شده از قیمت معامله کسر می‌نماید و تا تحویل و اجرای کامل قرارداد حداکثر ۱۰ درصد از قیمت معامله در این رابطه قابل کسر می‌باشد. چنانچه تأخیر تهیه کننده از حداکثر مهلت مقرر تجاوز کند، خریدار مخیر به فسخ قرارداد خواهد بود.»

(1): Remedies

(2): contractual capacity

خریدار می‌تواند حق بازرسی کالا از مراحل تولید تا تحویل را
برای خود در قرارداد شرط نماید.

«تمام اختلافات بین طرفین قرارداد در خصوص موضوعات ناشی یا مرتبط با قرارداد براساس مقررات «مقاوله نامه داوری^۳ اتاق بازرگانی بین‌المللی^۴ به داوری ارجاع خواهد شد.»

[در مقدمه مجموعه قواعد دادگاه داوری اتاق بازرگانی بین‌المللی (ICC) مصوب ۱۹۷۵ آمده است:

«اتاق بازرگانی بین‌المللی توصیه می‌کند همه طرفهائی که در قراردادهای خارجی خود مایل به ارجاع اختلاف خود به داوری ICC می‌باشند بند استاندارد ذیل را قید نمایند: کلیه اختلافات ناشی از این قرارداد نهایتاً بر وفق قوانین مصالحه و داوری (ICC) بوسیله یک یا چند داور که بموجب قوانین مزبور تعیین می‌شوند حل و فصل خواهد شد.^۵ م [

بیماریهای مسری، محدودیتهای قرنطینه‌ای^۱، توقیف محموله کشتی‌ها^۲.
وقتی یک وضعیت قوه قاهره بوجود می‌آید تهیه کننده می‌بایست فوراً و بصورت کتبی از شرایط جدید بوجود آمده و علل آن خریدار را مطلع کند؛ و در صورت عدم وصول رهنمود کتبی از سوی خریدار، تهیه کننده باید به اجرای تعهدات قراردادی خود تا حدی که منطقاً عملی باشد ادامه دهد و سعی لازم را جهت اتخاذ تدابیر جدید جهت مقابله با وضعیت قوه قاهره مبذول دارد.»

۱۱. حل اختلافات (Dispute settlement):

این بند مکانیزم مورد توافق طرفین قرارداد را جهت حل اختلافات احتمالی آینده راجع به معامله در صورتیکه نتوانند با سعی خود موارد اختلاف را حل کنند مشخص می‌نماید. بند مزبور می‌تواند بصورت زیر باشد:

- (1): Quarantine Restrictions
- (2): Freight Embargoes
- (3): Arbitration Convention
- (4): International chamber of commerce (ICC)

(۵). دفتر خدمات حقوقی بین‌المللی ج.ا.ا. مجموعه اسناد و مدارک رسمی در ارتباط با دعاوی بین‌المللی. کتاب دوم، نشر دفتر خدمات حقوقی بین‌المللی جمهوری اسلامی ایران، ۱۳۶۱.

ضمانت فروشنده در مورد صحت کالای خریداری شده از نکات مهم قرارداد می باشد.

شکاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

خریدار می تواند در صورت عدم اجرای تعهد توسط فروشنده قرارداد او را یکجانبه فسخ کند.

تعمین مرجع حل اختلافات خریدار و فروشنده از نکات مهم قرارداد است.

ضرورت انطباق با موضوع

با معامله لازم بوده و به همین دلیل استفاده از نظریات یک کارشناس حقوقی در تهیه پیش نویس قرارداد ممکن است موردنیاز باشد.

جهت مطالعه بیشتر به کتابی که جدیداً مرکز تجارت بین المللی ITC تحت عنوان خلاصه مجموعه ای از قراردادهای واردات کالا منتشر کرده مراجعه شود که جلد نخست آن در مورد کالاهای غذایی و غیرغذائی، جلد دوم درخصوص تدارکات عمومی و جلد سوم در باره ماشین آلات، تأسیسات و ادوات، می باشد.

نمونه های فوق از قیود و شرایط، صرفاً آنچه را که می توان در شرایط معین بکاربرد نشان میدهد. هر معامله از جنبه های مختلف از جمله: اهداف خریدار از تهیه کالا، نوع محصول، منبع تهیه، حجم و ارزش کالا، قدرت چانه زنی نسبی طرفین قرارداد و غیره می بایست مستقلاً مورد نظر قرارگیرد. برای محصولات استاندارد، قیود و شرایط مشابه ای را با کمی تفسیر می توان در قراردادها درج نمود. لیکن در مورد محصولات غیراستاندارد، در هر معامله، بکارگیری قیود و شرایط جدید و قابل انطباق

میزان جریمه تأخیر فروشنده در تحویل کالا باید در قرارداد درج شود.

به نقل از:

Hari K. Raina, Defining Terms and Conditions in Import Contracts, *International Trade Forum*, July / Sept. 1990, pp. 28-31.